

Картинки згодом додадуться

Як записати назву цієї рослини?

М'ята Звичайна рослина, у назві якої після букви м чуємо ще один звук.

Що підкажуть приклади

1

Після губних перед я, ю, є, ї пишемо **апостроф**: риб'ячий, крем'яний.

2

Перед губним приголосний кореня — без апострофа: цвях, свято. **немає**

3

У слові **комп'ютер** апостроф зберігаємо як виняток для запозиченого слова.

Чому в слові цвях апострофа немає, а в слові комп'ютер він є?

Порівняйте, який приголосний стоїть перед губним і до якої частини слова він належить.

Апостроф у системі письма

Що це 1

Апостроф є небуквеною орфограмою.

Позначка

'

Навіщо 2

Показує роздільну вимову твердого приголосного.

Приклад

підв'язати

Перед чим 3

Стоїть перед я, ю, є, ї.

Приклад

роз'яснити

Що змінює 4

Приголосний перед ним звучить твердо, а наступний звук чуємо окремо.

Приклад

з'єднати

Апостроф чи м'який знак

Ознака	Апостроф	М'який знак
Що показує	роздільну вимову твердого приголосного	м'якість приголосного
Приклад	підв'язати, роз'яснити	вождь, карамель
Де стоїть	після губних, р, к у Лук'ян, префіксів, у складних словах	після д, т, з, с, ц, л, н у певних позиціях
Слово-пастка	комп'ютер	колодязні
Як перевірити	позицію в слові та належність приголосного до кореня чи префікса	звучання й твірне слово

> Апостроф не пом'якшує приголосний, він показує, що приголосний твердий, а наступний звук вимовляємо окремо.

П'ять випадків апострофа

Після губних 1

Після б, п, в, м, ф перед я, ю, є, ї.

Приклади

риб'ячий, зів'ялий, крем'яний

Після р 2

Коли р позначає твердий приголосний у кінці складу.

Приклади

подвір'я, матір'ю, на узгір'ї

У слові Лук'ян 3

Після к перед я та в похідних словах.

Приклади

Лук'янівка, лук'янівський

Після префіксів 4

Префікс закінчується на твердий приголосний.

Приклади

роз'яснити, під'юдити, з'єднати

У складних словах 5

Перша частина закінчується на твердий приголосний.

Приклади

двох'ядерний, пів'ящика, пан'європейський

Типові помилки з апострофом

Слово	Ненормативно	Нормативно
Ім'я	Вячеслав	В'ячеслав
Прізвище	Безпятюк	Безп'ятюк
Іменник	Дитясла	дит'ясла
Прикметник	Паневропейський	пан'європейський
Прикметник	Різдв'яний	різдвяний

> У слові дит'ясла апостроф потрібен, бо перша частина закінчується на твердий приголосний.

Апостроф після р

Твердий [р]

Пишемо апостроф: подвір'я, матір'ю, на узгір'ї, Кир'ян.

М'який [р']

Апострофа немає: буряний, рябий, рядок, порятунок, гарячий.

Як розрізнити

Послухайте, як звучить р у кінці складу, твердо чи м'яко.

Префікси й складні слова

Після префіксів

роз'яснити, під'юдити, з'єднати.

Перша частина складного

між'ярусний, пів'ящика, напів'ява, пан'європейський, Мін'юст, Під'ярків.

Складні слова

двох'ядерний, трьох'ярусний.

пів з власною назвою

Пишемо через дефіс: пів-Києва, пів-Одеси, пів-Євпаторії.

Вставте апостроф

1. Від..ємний
2. п..едестал
3. межигір..я
4. рум..янець
5. духм..яний

ПІДКАЗКА

Перевірте, чи приголосний перед я, ю, є, ї належить до кореня чи до префікса.

Як позначають м'якість

Літери й знак

М'якість позначають і, я, ю, є та ь.

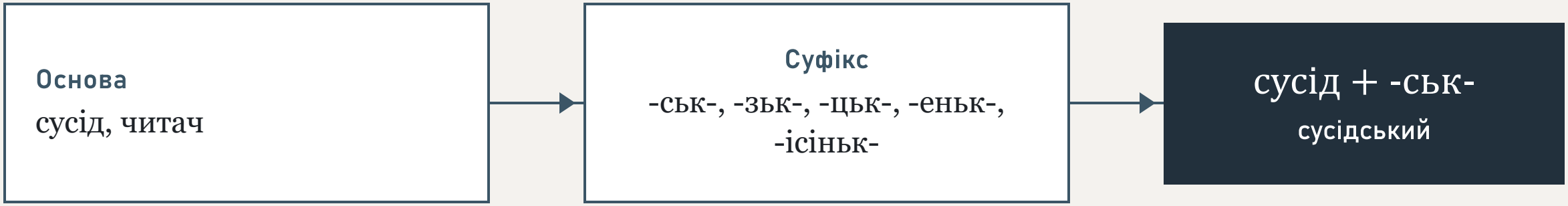
Після д, т, з, с, ц, л, н

У кінці слова, у середині перед о та перед твердими нешиплячими приголосними.

Де знака немає

Після твердих губних і шиплячих.

Суфікси з м'яким знаком

Якщо -зк-, -ск- не є одним суфіксом, м'якого знака немає.

Пишемо ь
сусідський, читацький, близькість, смаглявенький

Не пишемо ь
баский, боязкий, ковзкий, плаский, різкий

Перевір себе

У якому слові потрібен апостроф?

А свято

Б червяк

В цвях

Г буряний

М'який знак після л

Перед м'якими й шиплячими

Пишемо ь: їдальня, гуральня, пальці, мільйон, Тернопільщина.

Перед -ськ(ий), -ств(о)

Пишемо завжди: консульський, консульство (від консул).

Суфікси -алн(о), -илн(о)

Знака немає: пужално, держално. Але пужальце, держальце.

ПРАВИЛО

М'який знак: дієслова й буквосполучення

-ться, -ть

1

У закінченнях -ться, -ть пишемо ь.

Приклади

намагається, рипить

Наказовий спосіб

2

Після м'яких приголосних знак зберігається.

Приклади

сядь, станьмо, киньте, підносься

-льц-, -льч-, -ньц-, -ньч-

3

Якщо походять від -льк-, -ньк-.

Приклади

приятельці, приятельчин

-лц-, -лч-, -нц-, -нч-

4

Якщо походять від -лк-, -нк-.

Приклади

вихованці, вихованчин

Поставте м'який знак

1. Пот..мянін..ня
2. куз..ня
3. міл..йонер
4. дуд..ці
5. колодяз..ні

ПІДКАЗКА

Згадайте твірне слово й позицію приголосного в ньому.

Коли м'який знак не пишемо

Після р

1

У кінці складу чи слова.

Приклади

секретар, тюрма, Харків

Після губних і шиплячих

2

Після б, п, в, м, ф, ж, ч, ш, дж.

Приклади

дріб, настіж

Між м'якими, крім л

3

Перед іншими м'якими чи напівм'якими.

Приклади

майбутнє, світ, сміх

Після н, д, т

4

Перед шиплячими та перед -ськ(ий), -ств(о).

Приклади

інший, менший, уманський

Ще кілька винятків

Між подвоєними

каміння, міццю, лляний. Але кицьці, цяцьці.

Після ц

У чоловічих іменниках іншомовного походження та деяких вигуках: шприц, палац, бац.

Українські власні назви перед я

Уляна, Омелян, Касян (ім'я), Севастян, Третяк.

Перевір себе

У якому слові м'який знак не потрібен?

А пальці	**Б** колодязні	**В** мільйон	**Г** їдальня

Підсумок уроку

Домашнє завдання

- Вправа 125. Есе на тему «Відповідальність за кожне написане слово».
- Вправа 127. Утворити прикметники з -ськ- і розподілити за наявністю ь.
- Вправа 129. Переписати речення, вставляючи м'який знак.

Тушніцка, Пилип, с. 63, 65, 66